

6. Bæredygtigt Byggeri på tværs af regionerne - visioner, erfaringer og udfordringer

- Status på bæredygtighed og strategi fra hver region
- Fælles drøftelse

RN

- Renovering
- Ombygning
- Bygningscreening

RM

- Fra strategi til regionale retningslinjer
- Implementering
- Bæredygtigheds-screening

RSD

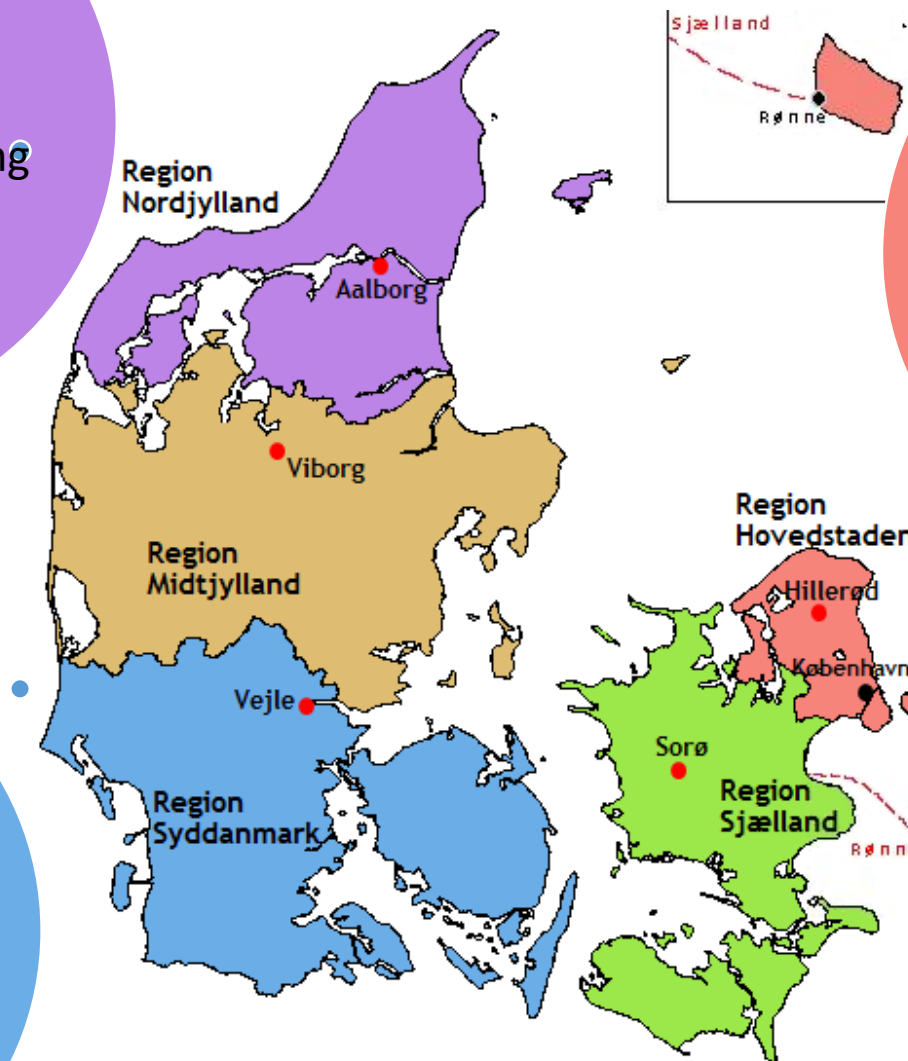
- Delstrategi for bæredygtigt byggeri
- Erfaringer og forventninger

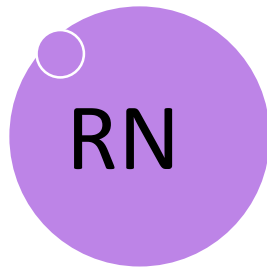
RH

- Strategi for bæredygtigt byggeri
- Nybyg, renovering og drift
- Klimamål

RSJ

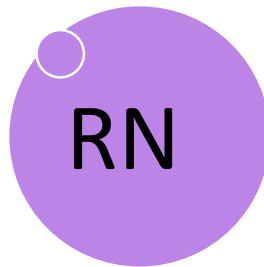
- ESCO
- Bæredygtige bygninger
- Ny strategi for bæredygtigt byggeri

Styregruppen for et bæredygtigt hospital

- Styregruppen er ansvarlig for at udvikle og drive klimaarbejdet på Aalborg Universitetshospital.
- Hospitalets klimahandleplan fungerer som styringsværktøj.
- Styregruppens opgave er at gøre handleplanen operationel via en stærk lokal involvering og forankring, der inddrager og engagerer ledere og medarbejdere på hospitalet.

Forudsætninger		
Priser - ekskl. moms		
Elpris	1,5	kr./kWh
Fjernvarmepris Aalborg	0,7	kr./kWh
Udledninger		
CO2 ækvivalent el	142	gCO2/kWh
CO2 ækvivalent Fjernvarme Aalborg	122,5	gCO2/kWh

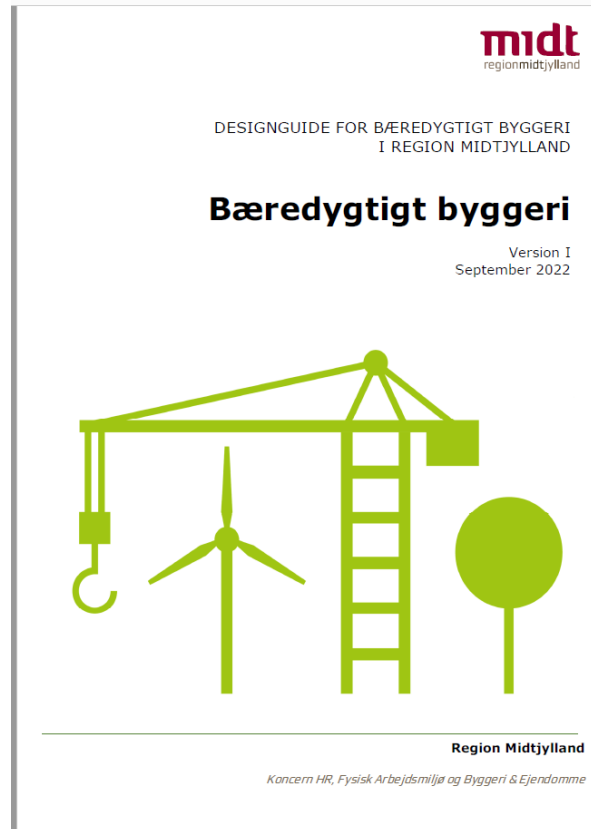
Pilotprojekt med energigennemgang af Medicinerhuset

Anlæg	Projekttype	Energikilde	Energibesparelse [kWh/år]	Investering [kr.]	Økonomisk besparelse [kr./år]	CO2 besparelse [kg/år]	Energiøkonomi [kWh/kr.]	Energiøkonomi [kgCO2/kr.]	Kommentar	Projekt udført
Snerydningsanlæg	Udfasning af varmebaseret snerydning	Fjernvarme	186.568	270.000 kr.	127.613 kr.	22.855	0,69	0,085	Udgifterne til manuel snerydning er groft estimeret, 30 snedage årligt, med 4 timers snerydning pr. snedag. Til 300 kr. i timen. Kan ikke ligges som investering men bør ligges i fremtidige driftsbudget	Ja
Ventilationsanlæg 2001ve13	Udskiftning til EC ventilatorer	El	15.848	130.000 kr.	23.772 kr.	2.250	0,12	0,017	Udskiftning til ec	Ja
Varmtbrugsvand	Etablering af cirkulerende varmtbrugsvandsanlæg	el	3.135	8.358 kr.	3.491 kr.	445	0,38	0,053	Derved fortræge behovet for El-tracing. Installationen giver et øget fjernvarmeforbrug på 1771,4065kWh	Nej
Varmtbrugsvand	Etablering af cirkulerende varmtbrugsvandsanlæg	el	2.885	10.270 kr.	2.910 kr.	410	0,28	0,040	Derved fortræge behovet for El-tracing. Installationen giver et øget fjernvarmeforbrug på 2072,9225kWh	Nej
Ventilationsanlæg 2001ve14	Udskiftning til EC ventilatorer	El	2.473	48.000 kr.	3.710 kr.	351	0,05	0,007	Udskiftning til ec	Nej
Pumpe - UPS 40-120 til Magna3 40-80	Pumpeudskiftning	El	1.516	18.800 kr.	2.274 kr.	215	0,08	0,011	Ikke ført nul med frem	Nej
Lys - Skift til LED	Skifte til LED	El	1.271	3.621 kr.	1.906 kr.	180	0,35	0,050		Nej

Fra strategi til regionale retningslinjer

RM

- Strategi for bæredygtighed 2030
- Retningslinjer for Bæredygtigt byggeri

Implementering

RM

- Møder med alle projekt- og driftsorganisationer
- Nye sagsge
- Nyt Byggeregulativ
- Bæredygtighedsrådgivning til alle projekter over 2 mio.

Bæredygtighedsscreening

RM

IGNGUIDE FOR BÆREDYGTIGT BYGGERI - Screeningsværktøj

Rev. 27.04.2023

Projekt			
Bygherre	HE Midt		
Kontaktperson			
Anlægsøkonomi			
DGNB certificering?	Ja	Nej	Afventer ☒

	Fokusområde	Emner (DGNB kriterier)	Relevant		Hvis Ja: Beskriv tiltag
			Ja	Nej	
1	Arealforvaltning	SOC3.3 Plandisponering	x		Bygningen opføres ovenpå eksisterende bygning, så nyt fundament indgår ikke.
		ECO2.1 Fleksibilitet og tilpasningsevne	x		Sammenbygges med eksisterende hospital. Bedre planløsninger der sikre bedre effektivitet og samarbejde i afdelingerne.
		ENV2.3 Arealanvendelse	x		Bedre arbejdsforhold for personalet. Flexibilitet er væsentlig. Rummene skal være egnet til forskellige formål der understøtter klinikkens funktioner. Rum klargøres så de kan skifte funktion. Det er bl.a. derfor væsentligt at alle indvendige vægge er lette.
2,3,7	Lange levetider Design for adskillelse Nedbrydning, genbrug, genanvendelse	ECO2.2 Robusthed	x		Der skal foretages en kortlægning af materialer i den bygning der skal ombygges. Der skal så vidt muligt ske en selektiv nedrivning, således at de materialer der kan anvendes bliver anvendt, fx døre, vaske, gulve. Denne gennemgang skal foretages sammen med rådgiver.
		TEC1.6 Nedtagning og genanvendelse			Denne gennemgang skal foretages sammen med rådgiver.
		ENV1.2 Miljøfarlige stoffer			Nedbrudte materialer og affald skal sorteres korrekt.

- Fokusområder
- Certificering

Anlægsmidler eks. medicoteknik	Bæredygtigheds- rådgivning/ledelse	DGNB certificering	Skærpede krav
Store anlæg Over 50 mio. kr.	Alle faser	Certificering DGNB Guld med Hjerte	Max. 12 kg CO ₂ /m ² /år LCA og LCC
Store anlæg fra 10 til 50 mio. kr.	Minimum indledende faser	Screenes for DGNB Guld m/u Hjerte	
Mindre anlæg fra 2 til 10 mio. kr.	Indledende faser	Bæredygtige tiltag indarbejdes – minimum indenfor det sociale område (udvalgte Hjerte- kriterier)	Max. 12 kg CO ₂ /m ² /år LCA og LCC
Små anlæg/ drift op til 2 mio. kr.	Ingen	Ingen	Regionale anbefalinger: Udvalgte indsatsområder Se hjælpeværktøj

2020

Nybyggeri/ombygninger
> 2,5 mio. kr.:

- Klimavurdering
- DGNB guld

2023

5 DGNB-guldprojekter

- Egne konsulenter og auditorer
- Delstrategi for bæredygtigt byggeri

RSD

2030

- Min. 35% reduktion af CO₂-ækv. udledning byggeri i 2030

Delstrategi for bæredygtigt byggeri

Erfaringer

- 2,5 mio. kr. → 25 mio. kr.
- Matrix skal indgå i tilbud
- Bygningsfysik og funktion forud for certificering
- Mere tid, flere penge

Forventninger

- Operationelle krav
- Nyttelværdi
- Genbrug
- Energoptimering
- Mere tid, flere penge

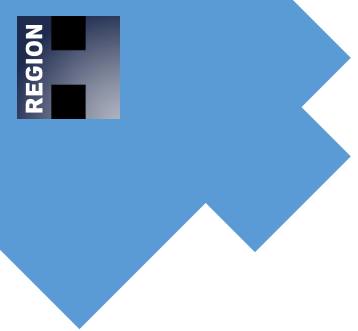
RSD

Erfaringer og forventninger

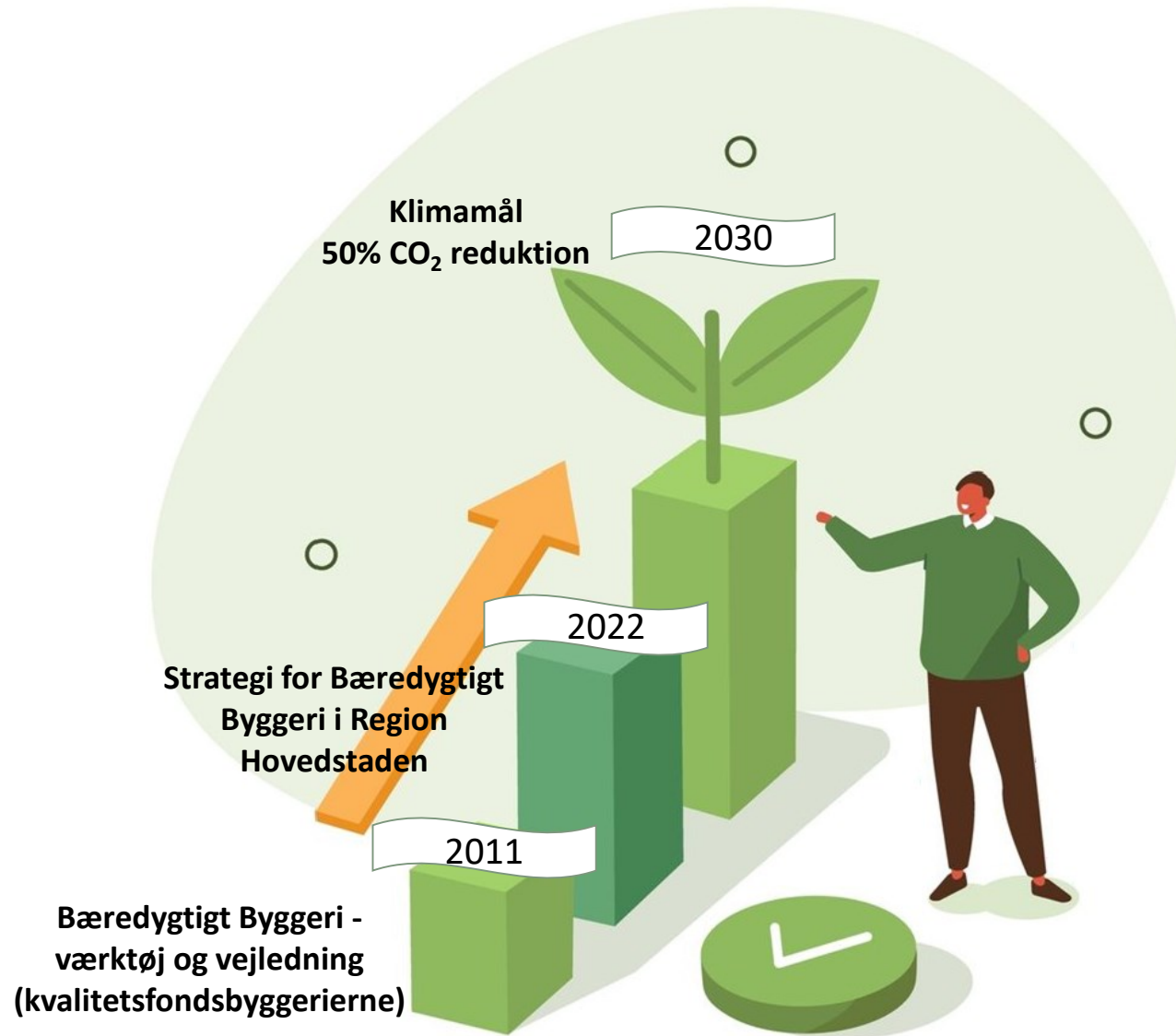
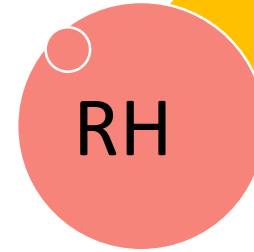
Vi arbejder i dag med

- ESCO
  - På 7 sygehuse
  - 71 tiltag
  - 280 mio. kr. i leasingaftaler
- Bæredygtige bygninger
  - <100 mio. kr. => Energiscreening
  - >100 mio. kr. => DGNB Certificering
- Ny strategi for bæredygtigt byggeri under udarbejdelse
  - Skal medføre realistiske krav og nye værktøjer

Bæredygtigt Byggeri i Region Hovedstaden

Vores løfte

Vi forsøger hele tiden at skabe merværdi ved at tænke på tværs og langsigtet når vi bygger, renoverer og drifter

Vores vision:
"Vi bygger på omtanke"

Vores pejlemærker

Kvalitet og økonomi

Vi har en struktureret tilgang til måden vi bygger og drifter på med henblik på at levere bæredygtigt byggeri i høj kvalitet, reducere CO2-emissioner under opførelse og i drift samt at få mere for pengene

Miljø, klima og ressourcer

Vi træffer innovative valg med omtanke for miljø, klima og ressourcer, når vi bygger, renoverer og drifter. Vi har særligt fokus på materialevalg samt bedre ressourceudnyttelse

Grønne og sunde rammer

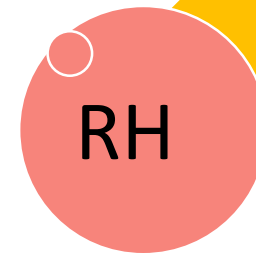
Vi leverer fysiske rammer inde og ude, der giver de bedst mulige arbejdsvilkår for personale og optimale forhold for patienters heling

Vores fundament

Bæredygtigt Byggeri i Region Hovedstaden

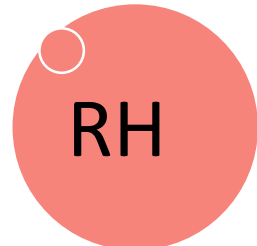
Erfaringer

- Renovere frem for at rive ned
- Aktivt byggeherre
- Udbud med forhandlinger
- Ressource kortlægning
- Genbrug og genanvendelse
- Cirkulær jordhåndtering

Forventninger

- Mere renovering mindre nybyg
- Billigere at genbruge og genanvende end at købe nyt
- Bæredygtigt drift
- Ressourcebevidst brugeradfærd
- Erfaringsopsamling

5 GODE RÅD

- til at bygge, renovere og drifte bæredygtigt i CEJ

Skab godt indeklima

- Tænk lys, temperatur, akustik og luft ind fra starten af bygge-, renoverings- eller driftsprojekter
- Lyt til de kommende brugere og deres krav til indeklima

Har du en god idé eller et bæredygtigt projekt skriv til: CEJ-FP-Bæredygtigt Byggeri

Undgå farlige stoffer

- Køb fx FSC-mærkede, Svanemærkede, Indeklimamærkede, EU-blomsten eller lignende produkter
- Kig efter miljømærker og deklarationer

Tænk på driftens forbrug

- Køb produkter, der er energivenlige og nemme at bruge, vedligeholde og rengøre
- Tag hensyn til omkostninger til drift og vedligeholdelse når du køber

Minimér forbrug af materialer

- Brug genbrugte eller genanvendte materialer, hvis kvaliteten og prisen er god
- Kig efter varer på regionens Genbrug og Donationslager og hos andre genbrugsvirksomheder

Reducér og sortér dit byggeaffald

- Brug returordninger
- Sørg for at overskudsmateriel eller materiel fra nedrivning og renovering er sendt videre til genbrug eller genanvendelse
- Husk at håndtere og sortere byggeaffald korrekt

RN

- Renovering
- Ombygning
- Bygningsscreening

RH

- Strategi for bæredygtigt byggeri
- Nybyg, renovering og drift
- Klimamål

RM

- Fra strategi til regionale retningslinjer
- Implementering
- Bæredygtigheds-screening

Regionernes fokusområder

RSD

- Delstrategi for bæredygtigt byggeri
- Erfaringer og forventninger

RSJ

- ESCO
- Bæredygtige bygninger
- Ny strategi for bæredygtigt byggeri

Drift, energi og renovering

Region Nordjylland

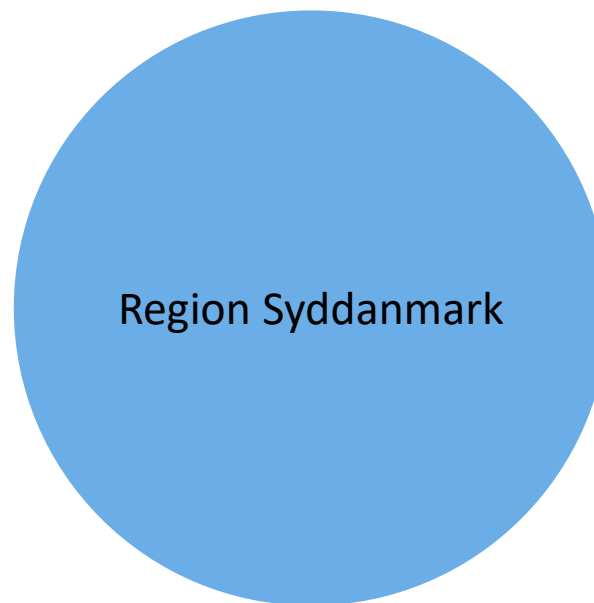
Region Hovedstaden

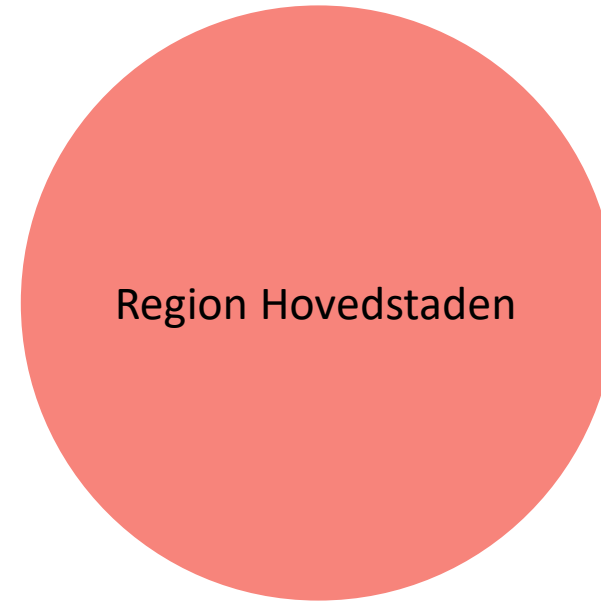
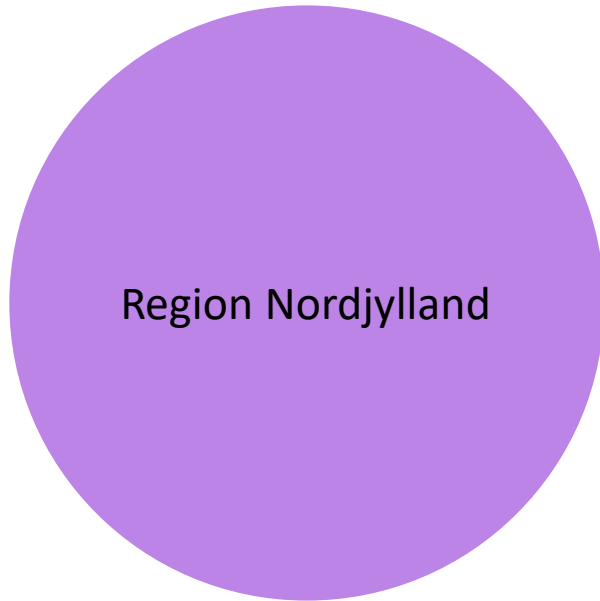
Region Sjælland

DGNB certificering

Cirkulært byggeri

Strategi og implementering i organisationen

Region Midtjylland

Region Syddanmark

Region Sjælland

Drøftelse i plenum

- Er der noget af det I har hørt i dag, som I kan genkende?
  - Hvad kan vi gøre for at gøre vores byggerier endnu mere bæredygtige?
  - Hvad ser I som den største udfordring i forhold til bæredygtigt byggeri hos jer selv?
-
- Tal sammen i små grupper, og notér ned på samtalekort. Fortæl i plenum eller aflever kortene til os.